

# Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia Historicolitteraria 20 (2020)

ISSN 2081-1853

DOI 10.24917/20811853.20.28

**Magdalena Sadlik**

ORCID 0000-0002-1839-9246

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

## „Moją pasją jest poszukiwanie” – Profesor Franciszek Ziejka (1940–2020)

Trzysta trzeci rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego, przewodniczący Kolegium Rektorów Szkół Wyższych Krakowa, przewodniczący Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, członek Polskiej Akademii Umiejętności, przewodniczący Społecznego Komitetu Odnowy Zabytków Krakowa, członek Narodowej Rady Integracji Europejskiej. Odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, Krzyżem Komandorskim Orderu Krzyż Południa, Złotym Medalem „Zasłużonego Kulturze Gloria Artis”, Orderem Wschodzącego Słońca. Doktor *honoris causa* pięciu polskich uniwersytetów, profesor honorowy UJ.

Można by jeszcze długo wymieniać pełnione funkcje; medale i nagrody, które otrzymał na przestrzeni niemal pół wieku<sup>1</sup> swojej służby – bo tak rozumiał Profesor istotę naukowego powołania<sup>2</sup>.

Franciszek Ziejka funkcjonował w dwóch wymiarach czasowych – z uwagi na zakres swych badawczych zainteresowań wprawdzie zastrzegł: „Żyję głównie w XIX wieku”<sup>3</sup>, jednak równie dobrze odnalazł się w XXI jako rektor, wprowadzając Uniwersytet Jagielloński w nowe stulecie, pozyskując wytrwale fundusze na jego rozbudowę, czy nieco później jako przewodniczący SKOZK – skutecznie zabiegając o przywrócenie blasku zabytkom naszego miasta. Nie sposób przecenić zasług Profesora dla Alma Mater, całego środowiska akademickiego i Krakowa. Dla humanistów jest i będzie przede wszystkim badaczem kultury polskiej<sup>4</sup> – jak sam się

---

<sup>1</sup> Zob.: M. Zaczyński, *Franciszek Ziejka – biobibliografia*, [w:] *Literatura – kulturoznawstwo – uniwersytet. Księga ofiarowana Franciszkowi Ziejce w 65. rocznicę urodzin*, red. B. Dopart i in., Kraków 2005, s. 693–816.

<sup>2</sup> F. Ziejka, *W przyjaźni z Losem*, [w:] tegoż, *Odkrywanie świata. Rozmowy i szkice*, Kraków 2010, s. 48.

<sup>3</sup> *Czekając na dekadencję. Rozmowa z profesorem Franciszkiem Ziejką z Uniwersytetu Jagiellońskiego*, [w:] F. Ziejka, *Odkrywanie świata*, dz. cyt., s. 266.

<sup>4</sup> Zob.: F. Ziejka, *W przyjaźni z Losem*, dz. cyt., s. 48.

określał; autorem, od którego kilkudziesięciu (!) monografii zrodzonych na styku historii literatury, historii i kulturoznawstwa rozpoczyna się naukową pracę nad szeregiem tematów związanych między innymi z życiem artystycznym Krakowa, polskiej emigracji w Paryżu, narodową świadomością, jednym słowem – spotkanie z XIX stuleciem.

Tytuł opublikowanej na podstawie dysertacji doktorskiej<sup>5</sup> książki *W kręgu mitów polskich*<sup>6</sup> wytyczył jedną z dróg badawczych, której Profesor pozostał wierny przez całe życie: „moją największą pasją było i pozostanie badanie przemian kultury polskiej i świadomości (i mentalności narodu polskiego!) w epoce narodowej niewoli”<sup>7</sup>. Ale też autor *Wesela* zyskał sobie trwałe miejsce w badawczych poszukiwaniach Profesora jako ulubiony, niezmiennie go fascynujący twórca<sup>8</sup>, powróci też do niego w jednej z ostatnich publikacji, przedstawiając „tragiczny los artysty”<sup>9</sup>. Dociekliwość, interdyscyplinarność, krytycyzm względem ustalonych opinii, szacunek dla źródeł, który tak cenił u swojego Mistrza, Stanisława Pigionia<sup>10</sup>, od pierwszej monografii określiły badawczy warsztat uczonego.

W „odkrywaniu świata”, obejmującym różne sfery, dokonującym się na wielu płaszczyznach (naukowej, dydaktycznej, administracyjnej, organizacyjnej), motywowanym wrodzoną ciekawością, nakazującą podejmować coraz to nowe wyzwania<sup>11</sup>, znalazło się miejsce dla Francji (*Mój Paryż*), Portugalii (*Moja Portugalia*), a przede wszystkim dla ukochanego Krakowa, który z czasem zaskarbiał sobie coraz więcej uwagi (*Miasto poetów. Studia i szkice, Serce Polski. Szkice krakowskie, O roli Krakowa w życiu duchowym Polaków w XIX w.*).

Pasją równie ważną jak badania naukowe była dla Franciszka Ziejki dydaktyka<sup>12</sup>, co potrafili docenić studenci i doktoranci, uważając go za uosabiającego „etos profesora”<sup>13</sup> Mistrza. Uczył w stary, sprawdzony, skuteczny sposób – przez przykład. Imponował tytaniczną pracowitością, erudycją i ogromną wiedzą, pokorą wobec tekstów

---

<sup>5</sup> Tytuł rozprawy: „Obrazy – symbole *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego w świetle polskiej tradycji literackiej i politycznej”.

<sup>6</sup> Taki tytuł miało pierwsze wydanie (1977), drugie zaś, znacznie poszerzone, również przygotowane przez Wydawnictwo Literackie: „*Wesele*” w *kręgu mitów polskich* (1997).

<sup>7</sup> F. Ziejka, *W przyjaźni z Losem*, dz. cyt., s. 48.

<sup>8</sup> Zob.: „*Chcę udowodnić, że można znaleźć czas na niezobowiązującą lekturę...*” *Rozmowa z Rektorem Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. dr. hab. Franciszkiem Ziejką*, [w:] F. Ziejka, *Odkrywanie świata*, dz. cyt., s. 151–152.

<sup>9</sup> F. Ziejka, *Tragiczny los artysty. Artur Grottger – Franciszek Wyspiański – Stanisław Wyspiański*, Kraków 2019.

<sup>10</sup> Zob.: F. Ziejka, *W przyjaźni z Losem*, dz. cyt., s. 45.

<sup>11</sup> Zob.: F. Ziejka, *Co jest za tym lasem? Krótka opowieść*, [w:] *Odkrywanie świata*, dz. cyt., s. 23–24.

<sup>12</sup> Zob.: F. Ziejka, *W przyjaźni z Losem*, dz. cyt., s. 49.

<sup>13</sup> Zob.: F. Ziejka, *O etosie profesora słów kilka*, „Alma Mater” 2012/2013, nr 152–153, s. 24–26.

literackich, ujmował serdecznością, otwartością, pogodą ducha, poczuciem humoru (nieprzypadkowo ulubionym bohaterem literackim Profesora był Zagłoba<sup>14</sup>), jak i gotowością pomocy, która wykraczała znacznie poza ramy określające obowiązki promotora. Ze swadą i zaangażowaniem wprowadzając seminarzystów w tajniki wieku XIX, dzielił się wynikami swoich poszukiwań, zachęcał do własnych, wykraczających poza utarte, znaczone wielkimi nazwiskami szlaki. Jego niezachwiana wiara w szczęśliwą finalizację rozprawy udzielała się doktorantom i motywowała ich do działania. Nawet kiedy przez dwie kadencje pełnił funkcję rektora UJ, pomimo rozlicznych obowiązków znajdował czas na cykliczne seminaria. Na te spotkania w sobotnie poranki w gabinecie Profesora przy ulicy Gołębiej jego doktoranci przychodzili jeszcze długo po swoich obronach. Większość z nich jest obecnie pracownikami naukowymi uczelni wyższych (UJ, UP, UP JPIL, UJK, KPU w Krośnie, PWSZ w Tarnowie). Aby spotkać Profesora, wystarczyło regularnie odwiedzać Czytelnię Pracowników Nauki w Bibliotece Jagiellońskiej<sup>15</sup> – wtedy padało nieodmiennie pytanie: „Nad czym teraz pani pracuje?”, dla niego bowiem badania naukowe były ściśle związane z dydaktyką i w znacznej mierze warunkowały powodzenie całego procesu kształcenia<sup>16</sup>.

Franciszek Ziejka zmarł 19 lipca 2020 roku w Krakowie. Został pochowany na cmentarzu Salwatorskim, tam gdzie wcześniej spoczęli wybitni, także związani z UJ badacze Młodej Polski: Maria Podraza-Kwiatkowska, Kazimierz Wyka, przed kilkudziesięciu laty sugerujący młodemu absolwentowi polonistyki temat „z Wyspiańskiego”<sup>17</sup>, oraz ten, za którym z Radłowa, swojej Korborni, podążył w świat – Stanisław Pigoń.

---

<sup>14</sup> Zob.: „Chcę udowodnić”..., dz. cyt., s. 152.

<sup>15</sup> Wygłoszony w BJ wykład Profesor zatytułował znamienne: „Mój dom w alei Mickiewicza”. Zob.: *Jubileusz Profesora Franciszka Ziejki, „Alma Mater”* 2015, nr 180–181, s. 50–53.

<sup>16</sup> „[...] nie można uprawiać dydaktyki w szkole wyższej bez prowadzenia badań naukowych. [...] Szkoła wyższa to nie tylko dydaktyka. To nauczyciele akademicy prowadzący badania. Dopiero połączenie badań i dydaktyki prowadzi do wytworzenia odpowiedniego środowiska akademickiego, które jest czynnikiem kulturotwórczym”. F. Ziejka, *Proces bolonjski a rozwój polskiego szkolnictwa wyższego*, [w:] tegoż, *Gaudium veritatis*, Lublin 2015, s. 44.

<sup>17</sup> Zob.: F. Ziejka, *W przyjaźni z Losem*, dz. cyt., s. 44–45.